

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Lausunto

1 (3)

6.10.2022

VTDno-2022-1259

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 100/2022 vp)

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävinä on syrjintään puuttuminen ja yhdenvertaisuuden edistäminen erityisesti vähemmistöjen osalta. Ulkomaalaislain (301/2004) ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) esitöissä valtuutetun yhdeksi tehtäväksi on katsottu ulkomaalaisten oikeuksien ja aseman edistäminen. Valtuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja maastapoistamisen täytäntöönpanon valvojana. Lisäksi valtuutetun tehtäviin kuuluu seurata toimialallaan Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamista ja kansallisen lainsäädännön toimivuutta yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetun lain (1326/2014) 3 §:ssä säädetyn mukaisesti.

Valtuutettu kiittää pyynnöstä lausua asiassa.

Välttämättömät muutokset lapsen oikeuksien ja perhe-elämän suojan turvaamiseksi jäivät tekemättä

Käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on esityksen mukaan kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien alaikäisten perustuslaissa ja kansainvälisissä sopimuksissa taatun perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistäminen. Kuten esitykseen on kirjattu, esityksen varsinainen sisältö supistui merkittävästi noin vuosi sitten lausunolle lähteneeseen esitykseen verrattuna.

Valtuutetun vuonna 2020 julkaisema perheenyhdistämistä koskenut selvitys toi ilmi vakavia ongelmia yksin tulleiden kansainvälistä suojelua saaneiden

lasten oikeuksien toteutumisessa. Vain puolet suojelua saaneista lapsista sai perheensä yhdistettyä Suomeen ja perheenyhdistämiä evättiin perusteilla, joita ei ole määritelty selvästi laissa. Lisäksi selvitys nosti esiin kysymyksen myös ”maahantulosäännösten kiertämistä” koskevan pykälän soveltamisen perustuslainmukaisuudesta. Johtopäätöksensä valtuutettu suositti ulkomaalaislain 36.2 §:n rajaamista siten, että perhe-elämän suoja ja lasten oikeudet olisivat turvattu perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden edellyttämällä tavalla.

Nykyisin Suomessa jo yhdessä asuvan perheen suomalainenkin lapsi voidaan erottaa toisesta (ulkomaalaisesta) vanhemmastaan UlkL 36.2 §:n nojalla, vaikka vanhempi ei olisi syyllistynyt rikosiin ja oleskelulupaa olisi haettu nimenomaan perhe-elämän viettämiseksi. Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ei lopulta rajattu UlkL 36.2 §:n soveltamista edes kansainvälistä suojelua saaneiden yksintulleiden alaikäisten osalta, saati muissa oleskelulupa-asioissa.

Valtuutettu haluaa korostaa, että UlkL 36.2 § on nyky muodossaan ongelmallinen perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen näkökulmasta. Yksin tulleet kansainvälistä suojelua saaneet lapset ovat vain yksi ryhmä, jonka oikeudet eivät ole toteutuneet johtuen kyseessä olevan säännöksen laajasta soveltamisesta. Lisäksi kyseinen säännös ei ylipäätään edistä tarkoituksenmukaista maahanmuuttopolitiikkaa, vaan se voi estää oleskeluluvan myöntämisen esimerkiksi Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle lähihoitajalle.

Toimeentuloedellytys kansainvälistä suojelua saaneelta perheenkokoajalta

K Valtuutettu on jo pitkään pitänyt esillä monia ongelmia, joita liittyy perheenyhdistämisen toimeentuloedellytykseen. Kansainvälistä suojelua saaneiden kohdalla kyseessä on myös merkittävä yhdenvertaisuusongelma. Sekä turvapaikan, että toissijaisen suojelua saaneet henkilöt ovat saaneet kansainvälistä suojelua suhteessa kotimaahansa tai pysyvään asuinvaltioonsa. Valtuutettu katsoo, ettei heidän erilaiselle kohtelulle perheenyhdistämisen osalta ole hyväksyttäviä perusteita.

Valtuutettu pitää selvänä, että kaikkia kansainvälistä suojelua saaneiden perheenyhdistämishakemuksia tulisi käsitellä samoin periaattein. Luonnosesityksestä poiketen, käsiteltävänä olevassa esityksessä ei puututa toimeentuloedellytykseen muissa tapauksissa kuin niissä, joissa hakijana on Suomeen yksin tullut lapsi. Vaikka muutos on periaatteellisesti tärkeä, käytännössä toimeentuloedellytyksellä ei näiden lasten kohdalla ole tähän asti ollut merkitystä.

Esitys on supistunut luonnosvaiheesta muun muassa myös siten, että oikeustila säilyy pakolaisaseman saaneen toimeentuloedellytykseen liitetyn

aikarajan osalta muuttumattomana. Vuonna 2016 säädetty perheenyhdistämishakemukseen liittyvä kolmen kuukauden aikaraja on aiheuttanut ylimääräistä byrokratiaa ja pahimmassa tapauksessa estänyt pakolaisten perheen yhdistämistä.

Nopea ja sujuva perheenyhdistäminen on yksi tärkeimmistä hyvän kotoutumisen edellytyksistä. Perheenyhdistämisprosessi on usein hakijalle itselleen jopa henkisesti raskaampi kuin turvapaikkaprosessi. Luonnosesityksessä ehdotetut muutokset olisivat täten edistäneet niin näiden yksilöiden, kuin koko yhteiskunnan etua.

Lopuksi

Yhdenvertaisuusvaltuutettu, kuten valtaosa lausuntonsa antaneista tahtoista, piti luonnosesitystä pääpiirteiltään kannatettavana.¹ Valtuutettu katsoi esitettyjen muutosten olevan välttämättömiä, jotta lapsen oikeus perhe-elämään toteutuisi Suomessa nykyistä paremmin. On siten hyvin valitettavaa, ettei luonnosesityksen ehdotuksista päästy yhteisymmärrykseen hallituspuolueiden välillä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Ylitarkastaja

Joonas Rundgren

Jakelu

Hallintovaliokunta

¹ [Valtuutetun lausunto kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenyhdistämistä koskevasta hallituksen luonnosesityksestä](#)